

**12 AĞUSTOS 2015 TARİHİNDE AĞRI İLİ
DİYADİN İLÇESİNDE ÖLDÜRÜLEN FIRIN İŞÇİSİ
MUHAMMED AYDEMİR VE ORHAN ARSLAN'IN
DAVASINDAKİ GELİŞMELER VE OLAY SONRASI
KENTTEKİ DURUMA İLİŞKİN GÖZLEM RAPORU**

KADIN ÖZGÜRLÜK MECLİSİ (KÖM)

10.09.2015-12.09.2015

İÇİNDEKİLER

- **OLAY**
- **HEYETİN OLUŞUMU**
- **ÇALIŞMA SÜRESİ**
- **GÖRÜŞÜLEN KİŞİLER VE GÖRÜŞME NOTLARI**
- **Diyadin Belediye Eşbaşkanı Hazal Aras**
- **Muhammed Aydemir'in Ailesi**
- **Orhan Arslan'ın Ailesi**
- **Diyadin Cumhuriyet Savcısı Burak Dumanlıdağ**
- **Fırın Sahibi Recep Birgül**
- **Eğitim-Sen üyesi Öğretmenler**
- **Ağrı Belediye Eşbaşkanları Mukaddes Kubilay ve Sırrı Sakık**
- **PLANLANDIĞI HALDE YAPILAMAYAN GÖRÜŞMELER**
- **Diyadin Kaymakamı Mekan Çeviren**
- **Muhammed Aydemir ve Orhan Arslan'ın Arkadaşları**
- **İnfaz Olayına Tanıklık eden Kahraman Ailesinin Kadın Üyeleri**
- **OLAY YERİ GÖZLEM VE DEĞERLENDİRMESİ**
- **Muhammed Aydemir ve Orhan Arslan'ın öldürüldüğü Fırın Deposu**
- **İsmail Kaya'nın Öldürüldüğü Yer**
- **DAVA DOSYASI/DOSYALARI İLE İLGİLİ BİLGİ**
- **GENEL DEĞERLENDİRME**
- **ÖNERİLER**

EKLER:

1.OLAY

Ağrı İli, Diyadin İlçesinde, 12 Ağustos 2015 tarihinde bir çatışma yaşandığı ve üç kişinin öldürüldüğü haberleri basında yer almıştır. Valiliğin üç PKK'linin çatışma sırasında öldürüldüğü yönündeki resmi açıklamasının hemen ardından diğer haber kaynakları öldürülenlerin ikisinin sivil ve çocuk olduğunu bildirmiştir. Olay üzerine birçok kurum ve insan hakları kuruluşu incelemelerde bulunmuş ve raporlar hazırlamıştır.¹ Bu raporların da gösterdiği gibi özel hareket timleri tarafından öldürülenlerden ikisinin, Muhammed Aydemir (15) ile Orhan Arslan (17- Resmi nüfus kaydında 07.08.1996 doğumlu gözükmesine karşın aile tarafından Orhan'ın gerçek yaşının 17 olduğu beyan edilmiştir.) isimli çocuklar olduğu ortaya çıkmıştır.

2. HEYETİN AMACI VE OLUŞUMU

Kadın Özgürlük Meclisi olarak barış ve müzakere sürecinde kadınların sürece aktif katılımını sağlamak, rollerini güçlendirmek ve kalıcı barışın sağlanabilmesi için sürecin önünü tıkayabilecek olayları yerinde incelemek, hakikatlerin araştırılmasına ve ortaya konulmasına katkıda bulunmak amacıyla bir araya gelinmiştir.

Ağrı- Diyadin çalışmamız da bu kapsamda heyetin ziyaretinden bir ay önce meydana gelen bu infaz olayının yarattığı ortam, kent ve özellikle de kadınlar ve çocuklar açısından etkilerini, bu olayın kalıcı bir barışın sağlanmasında nasıl engelleyici bir rolü olduğunu ve içinde yaşadığımız çatışma ortamını anlamayı ve aktarmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma ile ayrıca olayın adli sürecinin geldiği aşamayı aktarmayı ve yaşanan insan hakları ihlallerini de bir kez daha görünür kılmayı amaçlamaktayız.

Bu amaçla; Gülşen ÜLKER- Kadın Özgürlük Meclisi (KÖM), Kıvanç SERT- İnsan Hakları Derneği (İHD), Olcay ÖZTÜRK- Özgürlükçü Hukukçular Derneği (ÖHD), Ümit EFE- Türkiye

---

¹ <http://www.insanhaklaridernegi.org/wp-content/uploads/2015/08/A%C4%9ER%C4%B0-D%C4%B0YAD%C4%BON-RAPORU.pdf>

<http://www.agribarosu.org.tr/Detay.aspx?ID=64121>

MHD (Mezopotamya Hukukçular Derneği) Raporu. Rapor Dernekten temin edilebilir.

HDP (Halkların Demokratik Partisi) raporu: <http://t24.com.tr/haber/hdp-raporu-diyadinde-iki-cocuk-infaz-edildi-suclu-agri-valiligi,306928>

İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve Zeynep KIVILCIM'dan- Eğitim-Sen ve Kadın Özgürlük Meclisi (KÖM) oluşan bir heyet oluşturulmuştur.

3. ÇALIŞMA SÜRESİ

Heyet çalışmasını 10-12 Eylül 2015 tarihlerinde gerçekleştirmiştir. Görüşme tarih ve saatleri her bir görüşme için ayrıca belirtilmiştir.

4. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLER VE GÖRÜŞME NOTLARI

Yapılan görüşmeler çoğunlukla kaydedilmiş ve yanı sıra not tutulmuştur. Ayrıca fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır.

4.a. Diyadin Belediye Eş Başkanı Hazal Aras ile Yapılan Görüşme

Diyadin Belediye eş başkanları ile 10 Eylül 2015, saat 17.00 civarında Belediye binasında görüşüldü. Görüşmede Belediye çalışanlarının bir kısmı da hazır bulundu. Hazal Aras'ın beyanına göre;

“Savaş ortamına geçişin ilk deneme süreci Diyadin’de başladı. 11 Nisanda ağaç dikme etkinliğinin sabahı sivillere saldırı oldu. Güvenlik güçleri tarafından yapılan bu saldırıda Cezmi Budak öldürüldü. Meya-Der temsilcisi de yaralandı. Bu olayda siviller direkt hedef alınarak aslında bir saldırı tezgahlanmak istendi, cana kıyıldı. Ancak bu oyun boşa düştü. 7 Haziran seçimlerinden sonra adeta savaş ortamı yaratılmak istendi. Ağrıda ikisi kardeş üç kişi öldürüldü. Bu gençler de Diyadinliydi.

Ağustos ayında Diyadin’de karakola yakın bir yerde çıkan çatışmada yaralı olarak bir kişi ele geçirildi ve infaz edildi. Bu olay karakol tarafında gerçekleşti. Bu olay çok daha farklı bir yerde olurken çocuk yaşta iki fırın işçisi çok farklı bir bölgede, farklı bir saatte infaz edildi. Bu çocuklar tanınan bilinen, fırın işçisi yoksul çocuklardı. Olay sonrası akreplerle dolaşarak “kimi görürseniz vurun” diye bağırarak güvenlik güçlerinden korktukları için çalıştıkları fırının karşısında bulunun depoya saklanan çocuklar infaz edildiler. Depo camekanlı bir dükkan.

Savcı 17-18 saat sonra olay yerine geliyor. Güvenlik nedeniyle savcı olay yerine götürülmemiş.

Savcı olay yerine gelmeden önce infaz edilen çocuklar Erzurum'a götürülmüşler ve olay yeri yıkanmış. Emniyet müdürü öğleden sonra Glock marka bir silah olduğunu söylüyor. Kaymakam ile Emniyet Müdürü ve Ağrı Emniyet Müdür Yardımcısının olduğu bir ortamda görüştük. Öldürülen çocukların yanında 1 adet Glock marka silah bulundu dendi. Sabah da Kaymakam ile görüşmüştük, çocukların birinde gerilla yeleği olduğunu söylemişti, silahtan söz etmemişti. Çocuklardan birisinin babası belediyede çalışıyor. Otopsiler Erzurum'da yapılıyor.

Deponun olduğu binanın üst katında oturan aileden beş kişiyi gözaltına alıyorlar, Fevzi Kahraman'ın ailesi. Kadınlar ve çocuklar hariç hepsini alıyorlar. Bu aileye işkence yapılıyor, Kaburga kırıkları olanlar var. Ciddi işkence yapılıyor.

Olay esnasında tanık olabilecek herkes tehdit ediliyor. Diğer olayda öldürülen kişi gerilla, yaralı yakalandığı ve infaz edildiğine dair iddialar var. Görgü tanığı çıkmadı ve olay esnasına estirilen terör nedeniyle kimse kafasını bile çıkaramıyor. İfadeler çelişkili. Karakol önündeki çatışma saat **20.30** civarında, fırın işçisi çocukların öldürülmesi ise **23.00-24.00** arasında gerçekleşiyor. Olay sonrası kente tamamen olağanüstü bir durum yaşatılıyor. "Gördüğünüzü vurun" denilerek tüm kent tehdit altında kalıyor. Hiç kimse sokağa çıkamıyor

Bugün itibariyle kentteki genel durumu sorduğumuzda ise dile getirilenler şöyle:

"Kentın kaymakamı siyasi bir partiden aday olacağım gerekçesiyle istifa etmiş. Yerine Vali vekili bakmakta. Kentte tedirginlik hakim, saat 17.00 gibi kepenkler kapanmaya başlıyor. 18.00-19.00 civarında sokaklarda hiç kimse kalmıyor. Özel bir duyuru yapılmamış fakat fiili bir durum var. Özel hareketçılar sokakta yürüyenleri çeviriyor ve tartaklıyor veya gözaltına alıyor. Hiç kimse sokağa çıkmıyor. Korku hakim. Can güvenliği endişesi var. Özel hareketçilerin yüksek binalara, inşaatlara çıkması halkı tedirgin ediyor. Özel hareketçiler yerel değil, dışarıdan gelmişler, sayıları bilinmiyor fakat çok sayıda. Yaklaşımları farklı, kuralsızlar kimisi sakallı, kimisi değil, uzun boylu kısa boylu belli bir standartları yok."

Belediye ilçeye iki park yaptırmış ve önceden özellikle akşamları cıvıl cıvıl olan bu parklarda artık kimse oturamıyor. Esnaf zor durumda. Tarım ve hayvancılık yapılan ilçede bir diğer gelir kaynağı kaplıcalar, buralar da kapanmanın eşiğine gelmiş. Sahipleri belediyeye yapılan ödemelerin ertelenmesini veya alınmamasını talep ediyor. Kahvehaneler

bile iş yapamıyor. Buralara özellikle köylerden gelenlerin oturduğu kahvehaneler de herkes erkenden evine gittiği için iş yapmıyor.

4.b. Muhammed Aydemir'in Ailesi ile Yapılan Görüşme

Öldürülen iki çocuğun aileleri ile aynı yerde, Muhammed Aydemir'in ailesinin evinde görüşüldü. 11 Eylül 2015 Saat 15.45'de görüşme başladı. Bu görüşmede her iki çocuğun anne ve babası ile kardeşleri de bulundu. Muhammed'in babası Mehmet Hanifi Aydemir olayı baştan sona ve çok zorlanarak anlattı. Söyledikleri şu şekildedir; *"Olay 8 (20.00) sıralarında olunca ben oğlumun hemen aradım, çatışma esnasında, dedi baba ben sokakta değilim. O zaman kardeşi de onun yanındaydı. Aynı fırında onlara yardımcı olmuştu, parasını alacaktı. Çatışma olunca, eve geldi. İşe başlanacak diye eve gelmiyor kardeşi geliyor. Kardeşi gelince ben tekrar onu aradım dedim neredesiniz dedi, baba ve fırının içerisindeyim dedi benim yerim sizin yerinizde daha rahattır dedi. Bir süre geçti yine aradım. Dedi baba endişe etme. Ben zaten, çocukları bir şey söyleyince kesinlikle sözümünden çıkmaz biz arkadaş, kardeş gibiyiz. Tamam babam dedim çıkarsınız öldürürler dedim. Sen korkma biz buradan çıkmayız dedi. Fırın sahibi çatışma olunca korkuyor gelmeye.*

Gene aradım, dedi baba biz kesinlikle çıkmıyoruz. Dedim ne olursa olsun kesinlikle dedim. Zaten onlar odunları çıkarıyorlar, hazırlıklarını yapıyorlar. Sonra sesler gelince yine oraya giriyorlar. Zaten ne çatışma olmuş ne bir şey komşular da söylüyor çocukları orda resmen infaz ediyorlar.

Bu da daha kardeşini görmedi (Askerden gelen oğlunu göstererek) aynı gün teskere alıyor, kardeşini görmüyor. Diğer kardeşi de askere gidecekti, ayın 15'inde askere gidecekti. Biz gittik oraya, cenaze 15'inde kalkacak diye bana dediler gel imza at elektrik faturası, kimlik fotokopisi getir ki oğlunu sana verelim, bir imza at sonradan havaalanına getirirsin. Biz ..uğraşırken... bırakın... biz zaten manen de değil ruhen ölmüşüz.

Muhammed'in annesi, sabah namazından sonra baktığında oğlunun evde olmadığını gördüğünü ama gece çalıştığı için endişelenmediğini belirtti. Fırında çalışan çocuk Muhammed niye işe gelmedi deyince meraklandığını söyledi. O çocuk ve mahallenin diğer çocukları haber getiriyorlar. Bütün aile yataktan fırlayıp yalınayak çıplak fırına koşuyorlar. Baba, anneyi odunluğa sokmuyor, burada hayvan kesmişler diye teskin ediyor. Babası *"Biz gittik, fırının içine baktık, tabi eşimin şoka girmemesi için dedim burada hayvan kesiliyor. Adamlar petekleri sökmüşler, yani bir ön hazırlık yapmışlar, yıkama yapmışlar, kan silinsin diye. Emniyete gittik, emniyete... odunlukta örümcek ağına kemik parçası ta oraya gitmişti, yani kafatasının kemik parçaları. Zaten bizden önce, bize geç haber verildi . Altı, altı buçuk gibi o da mahallenin çocukları bize haber*

verdiler. Biz gittiğimizde bizden öncekiler diyorlardı ki göz var yerde. Biz emniyete yöneldik, emniyete yönelince..yani şimdi derler ya savunmasız insan herkes...bizi itip kaktılar...Allah rızası için bırak ilgilenmeyi itiş kakışmaktan başka bir şey yoktu. Bırakmıyorlar içeriye girelim. Kardeşim buradaki iki eleman biri benim çocuğumdur diğeri) kardeşimin çocuğudur. Yok diyor, gidin gidin diyor. Eve geldik...hehee saldırıyorlar, ikincisinde ben Şükrü kardeşimi (Orhan'ın babası) aldım yine gittim. Şimdi biz gidince bu sefer yine bize doğru geldiler. Sözde bizi dövecekler yani içeriye sokmamak için. Dedim ben.....dedim evladım yok ortada. polis bize kayıp ilanı verin diyor. Çatışma sırasında mı o zaman mı ben kayıp ilanı vereyim? Ben çocuğumla üç kere konuşmuşum. Hiçbir açıklama yok...Bizim belediye başkanlarımız, milletvekillerimiz geldiler. Kitle toplandı, savcılığa gittik, baktılar ki tamam biz bu olayın peşindeyiz ya, biri Muhammed'dir biri Orhan'dır diğeri de bilmiyoruz kimdir, tamam çocuklarınızdır. Şükrü kardeşimle Erzurum'a gittik, Erzurum savcısı ifademizi almadan, ben tabi orada biraz şeydim, bağıırıyordum falan, dedi sizin cenazelerinizi size teslim edelim. Ama benim gözüm görmüyor,ben olayın şokundan..yani nasıl olduysa allahu tealinin mi bilmem benim gözüm yine eskisi gibi açıldı. Bir de baktım ki ilk paragrafta PKK yazmış .Dedim ben bunu kesinlikle imzalamıyorum, attığınız bu iftirayı kesinlikle kabullenmiyorum, imza da atmıyorum. Dedi atmıyorsan sen bilirsın, bekleyeceksın. Dedim ben beklerim oğlumı öldürmüşsünüz ben beklerim oğlumı. Soru...Biz iki gün sonra gittik evet. Şimdi sayfayı küçültecek ben ifade verecem.? Şükrü kardeşim de kapının eşiğinde benden sonra o girecek. Benim ifademi aldılar.. Bana dedi ki oku, ona oku. Dedim Şükrü sen ifadeni ver, ben buradayım. Sana hangi soruyu soruyorsa onun cevabını ver.. Belli bir saatten sonra bizi koridora aldılar beni çağırıldı dedi gel, ben oğlumun kanını içtim, oğlumun ağzından kan gelmişti, ben oğlumun kanını içtim kanını bak dedim... artı bana diyor ki, söyledikleri insanın o kadar ağrına gidiyor ki, bana diyor senin oğlunun elinde silah varmış, çelik yelek varmış, oğlum 35 kilodur, O bu kadar yükü nasıl kaldırsın. Diyor ki bana öyle söylenmiş, Muhammed'in annesi, odunluğun, (depo diye de geçiyor) üstündeki evde oturanların öldürmeler olmadan önce gözaltına alındığını söylüyor.

Olaydan sonra ne yaşadınız? Hayatınızda ne değişti, toplumsal baskılar oldu mu?

Muhammed'in babası "şimdi ben size desem inanmayacaksınız, bir kardeşi askerdeydi diğeri gidecekti, bu bizim elimiz ayağımızdı. Ben çalışmıyorum. Ben fakirlikten okumadım bütün amacımız çocuklarımız okusundu. Yani şimdi belki yalan diyebilirsiniz...ben yatağa giriyorum iki dakika sonra kalkıyorum sigara içmeye çıkıyorum. İçmesem ...ruhen ölmüşüz ne asabımız var...allahım bu çay gırtlaktan geçecek mi?

Size ayrıca bir baskı oldu mu? Baskı..işte haksızlık..her şey yazıldı çizildi. Biz istedik, cenazemizi istedik, suçlanıyoruz, alaya alınıyoruz. Görmediğimiz bir sürü şey başımıza geldi.

Kent nasıl etkilendi, çevreniz var komşularınız var? Muhammed'in babası "hiç kimse kabullenmedi, hani babamın düşmüş olsa kimse kabullenmedi yani beddua ile ...Milletle o kadar şey olmuş ki artık herkes kendi çocuğundan korkuyor, sokağa çıkarmaktan. Hani ufacık çocukları bu öldürüyorsa belki diğerleri hay hay öldürecek...artık saat altı oldu mu şehir hayalet şehrine dönüşüyor. Hiç kimseyi sokakta bulamazsın. Çarşıda dahi bulamazsın. Herhangi bir rahatsızlığın olsa taksiciye telefon açsan gelmez. Biliyor ki can güvenliği yok nereden gelir kurşun, millet kenetlenmiş birbirine..."

Ailenin yakını, gazeteci "Özel timler mahallerde terör estiriyor. Emniyetin önündeki yol kapanmış, her taraf kapalıdır. Daha demin özel timler çarşıda elleri tetikte vatandaşa böyle düşmanca bakarak gidiyorlar, herkes ürküyor yani kimsenin can güvenliği yok. Akşam saat yediden sonra çarşıda kimseyi bulamazsın. Öyle bir psikolojik baskı kurulmuş, insanların üzerinde. Bir yıldırma politikası, bir sindirme politikası var burada. Kimseden ses çıkmıyor, kendine devrimciyim,demokratım diyen kimseden ses çıkmıyor ne ulusal ne uluslararası."

Muhammed'in annesi "Olaydan sonra benim kolum kanadım kırılmış, ben Muhammed'in annesiyim. Ben yokum yani bilmiyorum, Muhammed öyle iyi bir insandı yani zavallı bir çocuktü. Bir ekmek için girdi çalışıyordu....zülüm yapmadı bişey yapmadı...aldılar. Allah tealadan ben istiyorum, ben istiyorum allahım kanını yerde bırakma..o cennettedir" Kanı yerde kalmasin istiyoruz. "şikayetçiyim ben kim olursa olsun ister babam olsun, niye o zavallı çocuğu öldürdünüz? Okurdu imam hatipe gidiyordu. O çocuk buydu şuydu...ya sen kimsin? Çocuğum çalışıyordu ekmek getiriyordu. Anne ben okuyacam din öğretmeni olacam, sana bakacam derdi. Onun yaşındaki çocuklar oynuyorlar benimki yoktur. Hep çalışıyordu, kuran okuyordu. O hem annemdi hem babamdı. Altı çocuğum var bu dördüncüydü. Ayakkabı boyardı,...parasını getirirdi anne al. Benim acım hiç bitmiyor, yine kalktım gittim mezara hem ağladım hem okudum. Keşke ben yatsaydım orada. Benim çocuğum genç daha oynamaya doyamadı, hiçbir şeye doyamadı..benim içim yoktur kolum kanadım. Benim çocuğum öyle değil, yalan söylerler Ağrı valisi de yalan buradakiler de yalan. Benim çocuğum manavda da çalışırdı servis götürürdü onlar da ağlamışlar buradakiler polisler de ağlamışlar, savcı da polis de bu çocuk her gün bize getirirdi bu çocuğu nasıl öldürmüşler? Küçük bir çocuk. Çalışırdı kendine harcamıyordu..babam hasta derdi..melekti. Onun çocuğu bunun çocuğu hepsi...kimse yanmasın istiyorum ben..barış olsun, dünya güzel olsun biz kardeş olalım ben öyle istiyorum. Muhammedin annesi...dünya güzel olsun ben yandım ciğerim yandı kimse istemez anne baba yansın ama kim yaptıysa bu şeytanlığı kim yaptıysa onlar yansın"

Muhammed'in ablası 17 yaşında lise dördüncü sınıfta, çocuk gelişimi okuyor. Hayalleri olduğunu söyledi, okumak, Kanada'ya gitme hayalleri varmış ama şimdi hiçbir şey yapmak istemiyor. Yemek dahi yememiş günlerce, ancak olaydan sonra rüyasında kardeşini görmüş ve o yemek yemelisin dediği için yemeğe başlamış. "Gülüşümüzü çaldılar" diyor.

4.c. Orhan Arslan'ın Ailesi ile Yapılan Görüşme

Orhan'ın babası *"Ben de..saat 17'ye geliyordu ben de eve gidecem, evin ihtiyaçlarını götürüyordum. Orhan evdeydi o zaman dedim gel eşyaları eve çıkaralım. Geldi beraber çıkardık. Dedi ben gidecem, dedim nereye, dedi, bizim bir yer var orada güvercinler var, yem verecem doyuracam gelecem. Gidince daha görmedik o gün daha gelmedi. Akşam zaten sekiz, sekiz buçuğa yakın silah sesleri geldi. Eee söyleyeceklerim bu kadar."*

Soru; telefonla irtibat kurdunuz mu?

Orhan'ın annesi *"...dedim oğlum nerdesin dedi anne ben işe gidecem. Eve gelmeyeceğim işe gidecem. Bir seneyi aınyordu çalışması. Çıkmış girmiş yeniden. Ben komşulardan duydum. Orhan'ın annesi "...elimiz kolumuz bağlıdır, valla bizde geçmiyor, Orhan gittiği zaman geçmiyor. Herşeyimiz değişti, Orhan öldüğü zaman değişti. Sağ olsaydı, hayatımız güzeldi, çalışırdı eve gelirdi. İçimiz rahattı...şimdi Orhan'ı öldürmüşler. Tadım yoktur, elimde yoktur. Kocam hastadır. Hastayım her gün hastaneye gidiyorum. Elimizde bişey yoktur. Orhan çalışırdı bana para verirdi. Günümüz daha kötüye gidiyor. Evim yoktur.."*

4.d. Diyadin Cumhuriyet Savcısı Burak Dumanlıdağ ile Yapılan Görüşme

Diyadin Cumhuriyet Savcısı Burak Dumanlıdağ ile 11 Eylül 2015 Saat 13.36'da makamında görüşüldü. Savcı, dosyada gizlilik kararının olduğunu bu nedenle ve kendilerinin kamu görevlisi olması nedeniyle dosya hakkında bir bilgi veremeyeceğini söyledi. Çocukların ölüm olayıyla ilgili ayrı bir soruşturma dosyasının açıldığını bize bildirdi. Savcıya öldürülen kişilerin sivil olduğunu, yaşam hakkının kutsal olduğunu ve evrensel insan hakları ilkeleri çerçevesinde sivillerin öldürülmemesine dair hassasiyetin gösterilmesi ve gizliliğin kaldırılarak kavuşturmanın başlatılması ve yetkililer hakkında soruşturmanın açılmasının kamu vicdanı açısından gerektiğine vurgu yapıldı.

4.e. Fırın Sahibi Recep Birgül ile Yapılan Görüşme

Çocukların çalıştığı Umut Unlu Mamulleri fırınının sahibi Recep Birgül ile 11 Eylül 2015 saat 16.00'da işyerinde görüşüldü:

"İsmim Recep Diyadinliyim, bir yıl oldu burayı işletiyorum. Çocuklar benim yanımda çalışıyordu, Muhammed zaten bir hafta oldu yanımda çalışmaya başlayalı. Okul harçlığını çıkarıyordu. Çalışıyordu ekmek çıkarmıyordu servise çıkıyordu. Orhan gene öyle, ikisi de yanımda çalışıyordu. Orhan yedi aylık

süreyle ama arada işten çıkıyordu sonra çalışmak için tekrar geri geliyordu. 9-10 aydır çalıştırıyorum zaten burayı. O gün biz 17.45'te fırınımızı kapattık, ekmeğimiz bittiği için kapattık yoksa biz 24 saat açık oluruz. En son biz Muhammed'le fırını kapatıp eve gittik. Yevmiyesini verdim eve gönderdim. Saat 10 gibi yanıma gelecekti ben onu arayacaktım ben de başka bir fırıncı arkadaşım yanına gittim. Biz buraya jeneratör alacaktık elektrikler kesildiği zaman işimiz aksamasın diye. O arkadaşla beraber oturduk belediyenin yanında, saat dokuzda geliyordu silah sesleri geldi. Ben orada arkadaşımın evi vardı kendi evime gidemedim, arkadaşımın evine gittim. Onlar da 20.45 gibi dükkanın önüne gelmişler. Orhan'ın abisi, Muhammed ve Orhan burada oturmuşlar. Benim de haberim yok, ortam biraz sakinleşince ben de eve gittim. Gece eğer çatışma olmasaydı saat 12'de (24.00) çalışmaya gelecektik. Orhan diğer günlerde öğleden sonra saat 14.00'te evine gidiyor gece 12-12.30 (24.00-24.30) da işe geliyor. Olayın olduğu gün Orhan eve gitmemiş, köye gitmiş teyzesinin yanına, orada güvercinlere bakmış eski evlerinde telefonu da kapalıydı saat 8.45 (20.45) te onların geldiğini kamera görüntülerinde gördüm, fırının açılmasını bekliyor, açık olduğumuzda erkenden de geliyorlar yan tarafta dinlenme yerimiz var orada dinleniyoruz. Gece 12 de ustaların hamuru başladığında ona gelmiyorlar sabah işe gidiyorlar, burada kalacak yerimiz var onlar da kalabiliyorlar. Kalınan yerin girişi içeriden ve dışarıdan mı? Sorusuna yanıt olarak: Yan tarafta dışarıdan giriliyor o gün orası da kapalıydı dükkan kapalı olduğundan odunluğun açık olduğunu ise bir tek onlar biliyordu. Çatışma sesleri duyulunca Muhammed'in abisi bilardoya koşuyor diğer ikisi aşağıya camiye doğru koşuyorlar, Merkez Camii'ne ikisi gidiyor. Ben şu anda hastanenin de yemeğini yapıyorum orada da hastaları ve çalışanları yemek yapıyorum. Camide namaz kılan usta orada çalışıyor o da camide namaz kılıyormuş çocukları gitmeyin, beraber gideriz demiş ama onlar beklemiyor gidiyorlar.

Ustayı dinlemiyor buraya çıkıp geliyorlar; camiye gidiyorlar sonra tekrar buraya geliyorlar burası açık olmayınca depoya gidiyorlar depoda bir lavabo var Muhammed annesiyle konuşuyor 20 dakika, 5 dakika da abisi ile konuşuyor. Benim de haberim yok benim haberim olsa 9:15 gibi(21.15) arabamla buradan geçtim, haberim olsaydı onları da alırdık. evde arka tarafta benim götürürdüm saat 11 ve 11:30 ta (23.00, 23.30) 155-156 aramadım Ağrı çıkıyor çünkü o numarayı arayınca. İnternette emniyetin telefonunu aldım aradım durumu izah ettim, ustalarımız evlerinde, almam gerekiyor ekmek çıkarman gerekiyor dedim, evinden çıkma dediler bu sadece benim için değil herkes için aynıydı. Ustalarımızla görüşüm çocukların ben burada olduğunu bilmiyordum onun için aramadım onların evde olduğunu düşündüm çünkü burada silah sesi gelince kimse çocuklarını dışarı bırakmaz. Sabah beş buçukta dükkan sahibinden telefon geldi dükkanın üst katında oturuyor, odunlukta insan olduklarını söylediler iki kişi mi üç kişi mi olduğunu söylemediler, dükkan sahibi orada çocukların olduğunu bilmiyordu adam öldürdüğünü söylediler kişi sayısını söylemediler biz saat 5 te ekmek yapmak için geleceğim zaten. Odunlukta terliklerini görünce benim ustam Sinan'ı hemen Muhammed'in evine gönderdim Kenan ustayı da Orhan'ın evine gönderdim işe gelsin, evde mi değil mi diye. Orhan'ın ailesinin haberi yok. Akşam beni aramış olsalar onlar da un deposunda olduğunu sanıyorlar yoksa odunlukta olduğunu bilmiyorlar. Terlikleri görünce hastaneye gittim sabah 5.30 6.00'a geliyordu

hastaneye sordum burada cenaze var mı diye sordum yemeğini yaptığım için onlar beni tanıyordu konuşmadılar. Ama kameraların olmadığı dış kısımda konuştular, bana gece üç tane ceset torbası götürdüler dediler.

Heyetimizin görüşme yaptığı sırasında fırına, iki özel hareket timi silahlı olarak her biri bir kapıdan (Fırının iki kapısı var) girmiştir. Bizim orada olduğumuzu ve Recep Beyin bizimle konuştuğunu fark etmelerine rağmen çok uzun bir süre, fazla sayıda pide almak üzere fırının içinde kalmışlardır. Orada kendi arkadaşlarını arayıp, onlardan da sipariş almış, telefonda uzun uzun konuşmuş ve bizim izlenimimize göre buldukları süreyi gerektiğinden fazla keyfi şekilde uzatarak fırının içinde kalmışlardır. Bizim orada olduğumuzu gördüklerinde, yabancı olduğumuz belli olmasına rağmen şaşırmış gözükmemişler, ara ara bakarak, bizi gözleyerek fırının içinde uzunca süre kalmışlardır. Polislerin dükkâna doğru ilerlerken, içeriye girmeden önce sokakta yaklaştığını fark eden fırında çalışan iki, üç çocuğun bundan dolayı çok tedirgin olduklarını, polislerin içeride buldukları süre içinde çok gergin olduklarını gözlemledik. İki özel hareket polisi dışarı çıktıktan sonra fırının sahibi olan Recep Bey, aslında polislerin buradan sürekli alışveriş yapmadıklarını ilk defa bu şekilde fırına geldiklerini bize söyledi. İlk kez biz oradayken gelmelerinin, iki farklı kapıdan giriş yapmalarının ve ayrıca içeride, yaptıkları alışverişin gerektirdiğinden çok daha uzun bir süre kalmalarının bizde uyandırdığı izlenim, hem bize, hem de orada çalışan kişilere ve fırının sahibine mesaj veya gözdağı vermek amaçlı olduğudur.

4.f. Eğitim-Sen Üyesi Öğretmenler ile Yapılan Görüşme

Eğitim-Sen görüşmesi, 11 Eylül 2015 saat 16.00'da sendika temsilciliğinde gerçekleşti. Eğitim-Sen'in Diyadin'de temsilciliği bulunuyor. Diyadin'de 400-450 öğretmen var, 204 civarında yeni atama yapılmış ancak yeni atama yapılan hiçbir öğretmen görev yerine henüz gelmemiş ya da aramamış. Şu anda okullar tatil olduğu için bu olayın doğrudan etkisini ölçmenin pek mümkün olmadığını belirttiler.

Öğretmenlerle yapmış olduğumuz görüşmede, çocukların, öğrencilerinin düşlerini ve hayalini kaybettiklerini ifade ettiler. Sokakta çocukları gözlediklerini yüzlerinde acı kin ve nefret ifadelerini gördüklerini belirttiler. Eskiden çocukların sokaklarda gece yarılarna

kadar bu yörenin kültürel oyunları oynadıklarını ancak bunun daha 90'lı yıllarda bittiğini söylediler. Görüştüğümüz öğretmenler, çocukluklarını bu kentte 90'lı yıllarda yaşamışlar. Bugünkü gelişmelere ve bunun çocuklara etkisine böyle bir deneyimin bilgi ve duygusu ile bakıyorlar.

Savaş ortamından kaynaklı olarak kendi çocuklarının, eşlerinin dahi korku, endişe ve saklanma duygularıyla yaşadığını belirttiler. Hem okula başlayacak öğrenciler hem de yeni tayin olan öğretmenler için durumun çok zor olacağını söylediler. Bu öğretmenlerin ne tür önyargıları olacağını bilemiyorlar. Bu anlamda eğitimin sağlıklı ve verimli sürebileceğine ilişkin hiçbir güvence yok. Savaş atmosferiyle yükselen şiddet ortamı ve ırkçı söylemler nedeniyle, yeni atamalarla gelecek olan öğretmenlerin, çocuklarla kuracağı iletişim ve bunun eğitime etkisi konusunda endişeleri bulunuyor. Kürtçe konuşan çocuklara Türkçe öğretildiğini ve çocukların anadilinde hayal kurmayı unuttuğunu kendi deneyimlerinden de biliyorlar. Biz de artık kendi dilimizde rüya bile görmüyoruz, öğrencilerimiz de aynı şekilde görmüyor diyorlar. Güvenlik, barış ve gelecek açısından ciddi endişeler taşıyorlar. Birer eğitimci olarak, güvenli ve verimli bir eğitim ortamının bulunmadığını düşünüyorlar. Bu koşullarda güvenlik nedeniyle özellikle köylerden öğretmenlerin çekileceğini ve çocukların eğitimden mahrum kalmasından endişe duyuyorlar. Bu yönde bazı duyumları olmuş.

4.g. Ağrı Belediye Eş Başkanları Mukaddes Kubilay ve Sırrı Sakık ile Yapılan Görüşme

Ağrı Belediyesi Eş Başkanları ile görüşme, Belediye binasında 12 Eylül 2015 saat: 13.00 de yapıldı.

Eş Başkanlar da, bu bölgedeki olumsuz gelişmelerin 11 Nisan 2015 tarihindeki olayla birlikte başladığını belirtti. Bölgedeki gerginliğin hala sürdüğünü, ayrıca son gelişmeler nedeniyle özellikle batı illerinde üniversite kazanan gençlerin bu kentlere gitmek konusunda endişeli olduğu dile getirildi. Bu koşullarda eğitimin sürmesi mümkün görülüyor.

Ağrı'da ilk günlerde yoğun olmakla beraber nispeten azalan bir gerginlik olduğu söylendi. Ancak yine de önceki gibi rahat olunamadığı belirtildi. Özel hareket polislerinin sıradan bir basın açıklamasında bile tahammülsüz davrandığı söyleniyor.

Bölgedeki genel gerginliğin (Cizre ve diğer yerler) buradan başlatıldığı, burada başarısızlığında diğer il ve ilçelerde hayata geçirildiğini, bütün bunların merkezi bir politikanın işaretleri olduğu söylendi. Ağrı'da özel bir politikanın hayata geçirilmek istendiği özel olarak belirtildi.

5. PLANLANDIĞI HALDE YAPILAMAYAN GÖRÜŞMELER

5.a Diyadin Kaymakamı Mekan Çeviren

Diyadin kaymakamı takip ettiğimiz olay sonrası ancak ziyaretimiz öncesinde AKP den milletvekili aday adayı olacağı gerekçesiyle istifa etmiştir ve yerine Ağrı Vali yardımcısı Abdullah Seçkin Koçak görevi yürütmektedir. Kaymakamlık görevine bakan vali yardımcısı iki gün art arda randevu talep edilmesine ve kendisi ile aynı misafirhanede kalınmasına rağmen görüşme talebimize olumlu yanıt vermemiştir.

5.b. Muhammed Aydemir ve Orhan Arslan'ın Arkadaşları

Raporumuzun ilgili bölümünde de aktarıldığı gibi iki özel harekat polisinin çocukların öldürüldüğü işyerinin (Fırın) sahibi ile görüşme esnasında gelerek, fırında çalışmakta olan ve görüşmeyi düşündüğümüz çocuklarda yarattıkları endişe nedeniyle bu görüşmeyi çocukların olumsuz etkilenmemesi için iptal ettik.

5.c. İnfaz Olayına Tanıklık eden Kahraman Ailesinin Kadın Üyeleri

Ailedeki bütün erkek bireylerinin (Beş kişi) gözaltına alındığı ailenin kadınlarıyla da evlere giderek görüşme yapmayı düşünüyorduk. Ancak böylesi bir görüşmenin aile açısından, biz gittikten sonra daha fazla risk yaratabileceği yönünde kanaatimiz oluştu. Bu nedenle, bu görüşmeyi de iptal ettik. Özellikle olay yeri incelemesi ve görgü tanıklarıyla görüşmelerimizi yapmamızı engelleyen bir ortamın, ilçedeki özel harekat polisleri tarafından yaratıldığını, raporumuzda özellikle belirtmek istiyoruz. Bunun, kadınlarla evlerinde erkeklerin olmadığı bir ortamda görüşme imkânımızı da ortadan kaldırdığını not düşmek istiyoruz.

6. OLAY YERİ GÖZLEM VE DEĞERLENDİRMESİ

6.a. Muhammed Aydemir ve Orhan Arslan'ın Öldürüldüğü Depo (Odunluk)

Depo, odun deposu olarak adlandırılan bir yer. Çocukların çalıştığı Umut Unlu Mamüllerinin hemen çaprazında, ön yüzü tamamen camekânlı bir dükkan. İçeride köşede küçük bir tuvalet çıkıntısı var. Dükkân kilitli idi, açtırarak içeriye girdik. İçeride camın ön kısmında iki kan öbeği vardı. Aileler, soldakinin Orhan'a, sağdakinin Muhammed'e ait olduğunu söylediler. Üstü toprak ve odun parçalarıyla kapatılmıştı. Girişte sağ tarafta bulunan kalorifer peteğinin, gece yarısı olay yerine gelen güvenlik güçleri tarafından söküldüğü belirtildi. Çocukların uyumak üzere karton koyup içinde saklandıkları tuvalet bölmenin hemen önünde bulunan lavabonun altındaki duvarda 4 ve duvarın camlı bölüme bakan kısmında 1 adet mermi deliği gördük, bunun dışında herhangi bir mermi izi göremedik. Dükkânın camları takılmıştı. Tanıklara göre önce sis bombası atılmış daha sonra da silah sesleri gelmiş ve çocuklar infaz edilmişlerdir.

(Ek-...: Dükkan fotoğrafları ve video görüntüsü)

Bu sırada, deponun üstünde bulunan evden gözaltına alınan aile üyelerinden Aytekin Kahraman ile konuştuk. Gözaltına alınmadan önce, evin kapısının önünde yere yatırıldıklarını, başlarına yüzükoyun yere yatırıldıklarını ve etrafı görmeyecek şekilde başlarına bastırdıklarını ancak sesleri duyabildiğini söyledi. Kendilerine şiddet uygulandığını, dövüldüklerini ve “nerede kaçaklar, nerede sakladınız?” şeklinde sorularının sorulduğunu belirttiler. Evdeki kadın ve çocukların dışındaki bütün erkeklerin aynı şekilde yere yatırıldığını ve yaklaşık 10-15 metrelik bir mesafede, bir polisin “depoda uyuyan iki kişi var” dediğini, daha sonra bir bomba sesi duyduğunu ve bunun sis bombası olduğunu tahmin ettiğini ve daha sonra da tarama sesi duyduklarını ancak çok bunun çok kısa sürdüğünü söyledi.

6.b. İsmail Kaya'nın Öldürüldüğü Yer

Diyadin'deki infaz olayında, gerilla olduğu herkes tarafından bildirilen kişinin (Destan Serhat kod adlı İsmail Kaya) öldürüldüğü yere gittik. Harabe halindeki kullanılmayan bu binaya giderken arazide çimenlerin arasında 2 mp3 mermi kovani gördük. binanın dış duvarlarında ve içteki odaların duvarlarında çok sayıda mermi izleri görünüyordu. Binanın dışında birbirine yaslanmış biri büyük biri küçük olan iki taşın üzerinde kan lekeleri vardı.

Bazı tanıklar Gerillanın yaralı olarak yakalandığını ve bu taşın üzerinde başı ezilerek infaz edildiğini söylediler. Bu konuda değişik ifadeler var. Bu kişinin yaralı olarak yakalandığı, dışarıda infaz edildiği ve akrebin arkasına bağlanarak kent merkezine kadar sürüklenerek teşhir edildiği bilgilerini birden fazla kişiden duyduk. Ancak olay sırasında kentte fiili bir olağanüstü durum ilan edilmiş ve hiç kimsenin sokağa çıkamadığı da ifade edildiğinden bu konuda net bir şey söylemek mümkün görünmüyor. (Ek-...olay yeri video görüntüsü)

7. DAVA DOSYASI İLE İLGİLİ BİLGİ

Diyadin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından; 12.08.2015 tarihinde Diyarbakır'da Jandarma ve Emniyet Binasına yapılan baskın üzerine çıkan çatışma ve çocukların öldürülmesi olayı ile ilgili olarak iki ayrı soruşturma dosyası açılmıştır. Emniyet ve Jandarma binalarına PKK tarafından yapılan baskın sonrası çıkan silahlı çatışmada Destan Serhat kod İsmail Kaya isimli HPG gerillası öldürülmüştür. Bu soruşturma dosyasında Kahraman ailesinin erkek fertleri de şüpheli olarak yer almaktadır. İkinci soruşturma dosyasının konusu ise çocukların öldürülmesi olayıdır. Öldürülen Muhammed Aydemir ve Orhan Arslan'ın ailelerinin şikayeti üzerine bu soruşturma dosyası açılmıştır. Soruşturma dosyasında gizlilik kararı mevcuttur. Dosyaya öldürülen çocukların ailelerinin vekili olarak üç avukat vekaletname sunmuştur. Dosya kapsamında müşteki olarak çocukların anne ve babalarının ifadesi alınmıştır. Yine dosya kapsamında şu aşamaya kadar 3 tanık dinletilmiştir. Diğer tanıkların dinletilmesi için de yasal süreç devam etmektedir. Müşteki ve vekillerinin dosya kapsamındaki gizlilik kararı gereğince dosyada bulunan delilleri ve yapılan işlemleri inceleme ve örnek alma hakları kısıtlıdır. Şu aşamaya kadar , müşteki vekilleri sadece müvekkillerinin ifade tutanaklarının, dinlettikleri tanık beyanlarını içerir tutanakların, Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarı Uzmanlık Raporunun, Adli Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağının ve Olay yeri inceleme tutanağının birer suretini alabilmişlerdir. Dosyada gizlilik kararı olması nedeni ile çocukların öldürülmesi olayına katılan emniyet güçleri/faillerin kimlik bilgileri, bu faillerin olayda kullandıkları silah ve mühimmatların neler olduğu, olay yerinde ele geçirilen boş kovanların sayısı, olay yerinde nerede hangi delilin bulunduğu, emniyet güçlerince tutulan tutanak içeriklerinin neler olduğu, olay yeri ve maktullere ait fotoğraflar ve varsa kamera kayıtlarını, faillerin ifadeleri alınmışsa bu

ifadelerin neler olduğunu ve diğer bilgi ve belgeleri müştekiler ve vekilleri görememekte ve inceleyememektedirler. Bu haliyle dosyada gizlilik kararının olması soruşturmanın sağlıklı ve etkin yürütülüp yürütülmediği noktasında şüphe uyandırmaktadır. Ayrıca müştekilerin haklarını da haksız ve hukuka aykırı olarak kısıtlamaktadır.

8. DİYADİN'DEKİ DURUMA İLİŞKİN GENEL GÖZLEM VE KANAAT

10 Eylül 2015 Perşembe, Ağrı havalimanından saat 12.30 da şehre giriş yapıldı. Havalimanı çıkışında iki adet sivil giysili ikisinin de ellerinde uzun namlulu silah olan ve heyetimizce özel hareket polisleri olduğu değerlendirilen kişilerin beklediği gözlemlendi.

Bir akrep ve namluyu tutan özel hareketçi siyah gözlüğü ile bakarak ve namluyu tutarak geçti. Silahlı sivil giyimli şahıslar bir süre sonra akrebe binerek gittiler.

Bu süre içinde her uçak inişinde bu uygulamanın yapıldığını fark ettik. Kente girildiği andan itibaren bir savaş ortamı gözlemlenmiştir. Havaalanından ayrıldıktan sonra Ağrı merkeze geçtik heyetten arkadaşları burada bekledik ve saat 16.00 da Diyadin'e gitmek üzere yola çıktık.

Heyetimiz saat 18.00 da kalacağı yere Diyadin Öğretmenevi'ne gelmiş ancak bu saatten sonra fiili sokağa çıkma yasağı nedeniyle bu bina dışına çıkamamıştır. Sokakta sadece özel hareketçilerin olduğunu gözlemleyebilmiştir. Genel olarak Diyadin'de akşam saat 17.00 den sonra tüm kent evlerine girmekte ve sokağa çıkılmamaktadır. Özel hareketçiler onar kişilik guruplar halinde dolaşmaktadırlar. Kentte korku, endişe ve gerginlik hakimdir. Can ve mal güvenliği olmadığı gibi; sağlığa, eğitime erişim hakkı tehlike altındadır. Çocuklar parklara dahi çıkamamaktadır.

Milli eğitim bakanlığının verilerine göre Ağrı Diyadin de 75 öğretim kurumu var. Resmi verilere göre Diyadin merkezin nüfusu 20,576 yaklaşık 7 bini çocuk. Ancak Diyadin sokakları ve parkları sessizdi. Öğretmenevi müdürüyle yapılan görüşmede genelde eğitim öğretim dönemi açılmadan 1 ay öncesinde öğretmenlerin yerleştiklerini bugüne kadar hiçbir öğretmenin girişini yaptırmadı Öğretmenevi boştur dedi.

Önceden bu parka sık geldiklerini, son zamanlarda ise sadece gündüzleri geldiklerini ama akşam 6'dan sonra çatışmalardan koltukları için parka görmediklerini söylediler. Ailelerin

de artık parkı gelmekten çekindiklerini söylediler. Parkın içinde görevli olan kişinin aktarımına göre bir aydır hiçbir aile ve çocuk uğramıyor parka. Sadece dün akşam iki tane aile akşamüzeri çocuklar ile oturmuş yarım saat oturduktan sonra çıkmışlar bir aydır genel olarak boş dedi.

12 Eylül saat 11.50 'de Diyadin Ceylan Önkol Çocuk Parkı heyetimizce ziyaret edildi. Parkın önündeki iki ilköğretim öğrencisi çocukla (sekizinci sınıfa geçmişler) konuşuldu. Önceden bu parka sık sık geldiklerini, son zamanlarda ise sadece gündüzleri geldiklerini ama akşam altıdan sonra çatışmalardan korktukları için parka gelemediklerini söylediler. Ailelerin de artık parka gelmekten çekindiklerini söylediler. Parkın içinde görevli olan kişinin aktarımına göre bir aydır hiçbir aile ve çocuk uğramıyor parka. Sadece dün akşam iki tane aile akşamüzeri çocuklar ile oturmuş yarım saat oturduktan sonra çıkmışlar bir aydır genel olarak boş dedi.

Olaya ilişkin kanaatimiz;

Heyetimizin; gerek yapmış olduğu görüşmeler gerekse ortam ve olay yeri gözlemleri sonucunda vardığı kanaat şu şekildedir:

Öldürülen iki fırın işçisinin çocuk yaşta olduğu açıktır. Evlerinde kalan, işe gidip gelen, çevre ilişkileri olan ve çevre tarafından bilinen ailelerin çocuklarıdır. Tanıkların bildirdiği gibi bugüne kadar herhangi bir miting dahil olmak üzere hiçbir gösteriye dahi katılmamış çocuklardır. Bu nedenle bizim kanaatimiz; olay sonrasında yetkililer tarafından basına açıklamasında belirtildiği gibi PKK üyesi oldukları gerçek dışı bir iddiadır. Savcı ile yaptığımız görüşmede, çocukların öldürülmesi ile ilgili dosyanın çatışma ile ilgili dosyadan ayrı açılmış olması, çocukların çatışma ile herhangi bir ilgilerinin olmadığını yetkililer tarafından da bilindiğini göstermektedir.

Heyet olarak izlenimimiz, bu çocukların kendi halinde, herkes tarafından tanınan çok yoksul ailelerin çocukları olduğu ve bir süredir fırında işçi olarak çalıştıkları yönündedir. Kentte çıkan çatışmadan korktukları için kendilerini korumak amacıyla saklandıkları, odun deposunda infaz edilmişlerdir. Çocukların infaz edilmeleri sırasında Umut fırınının karşı sokağında bulunan evlerdeki insanlar pencerelere çıkamamıştır. Kahraman ailesinden gözaltına alınanların yakınları evlerinin pencereden bakmaya çalışmış ancak polis, havaya

ateş ederek ailelerin camdan kafalarını çıkartmalarını engellemiştir. Tanıklar polis tehdidi ile engellenmiştir.

Görgü tanıklarının ve ailenin vermiş olduğu bilgiye göre çocuklar infaz edildikten sonra olay yeri inceleme ekibi gelmiştir. Bu tanıklar tarafından arabadan damacana ile su indirildiği, projektörlerin yakıldığı, ambulansla cenazenin götürüldüğü söylenmiştir. Savcı bu süre içerisinde olay yerine gelmemiştir. Ailelere; güvenlik güçleri, vali, kaymakam, savcı ya da emniyet müdürlüğü çocuklarının öldürüldüğüne dair bir bilgi vermemiş ve teşhis için olay yerine çağırmamıştır. Olaydaki hukuki ortam, tamamen polis tarafından belirlenmiştir. Bu anlamda olay yeri incelemesinin hukuki kural ve usullere uygun olarak yapılmadığı kanaatindeyiz. Çocukların aileleri olayı ertesi sabah öğrenmiştir.

Şüphe götürmez bir biçimde tüm sürecin tamamen polisin hakimiyeti altında belirlenmesi, bulguların, bilgilerin yani bir bütün olarak delillerin olay yerinde polis tarafından karartılması ve yeni delil üretilmesi ihtimalini güçlendirmektedir. Bu husus olayla ilgili yapılacak olan soruşturmanın etkinliğini baştan imkansız kılmakta ve yaşam hakkının yanı sıra adil yargılanma hakkını da ihlal eden bir niteliktedir.

İddialara göre gerilla olduğu ifade edilen ve güvenlik güçleriyle girdiği çatışma sonrası öldürülen İsmail Kaya'nın ölümü ile ilgili değişik iddialar vardır. Fakat heyetimiz çalışma yaptığı süre içerisinde tanık ve net ifadelere ulaşamamıştır. Bu olayla ilgili iddialardan bazıları, öldürülen gerillanın canlı yakalandığı ve kafasının taşla ezildiği doğrultusundadır. Bazıları yaralı yakalanıp bir panzer yada askeri bir aracın arkasına bağlanarak kent merkezine sürüklendiği şeklindedir. Bu kişinin sığındığı metruk binada heyetimiz araştırmalar yapmıştır. Bina yıkıntı şeklindedir ve tamamen mermi izleri ile doludur Sadece binanın ön cephesi değil tüm iç odalar, kapı ve pencereler mermi izleri ile doludur. Mermilere ait boş kovanlarından iki tanesini heyetimiz olay yerinde bulmuş ve görüntülemiştir.

Heyetimiz, gerillanın öldürülmesine ilişkin duyum ve anlatımlar dışında bir tanığa ulaşamamakla birlikte, bu hususta anlatılanları yaşam hakkının korunmasıyla ilişkin sözleşme ve yükümlülöklere göre aykırı olmasının yanı sıra vicdan gereği de kabul edilemez bulmuştur.

9. GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi kapsamında değerlendirme:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 2 yaşam hakkını koruma altına almaktadır. Muhammed Aydemir olay gerçekleştiği tarihte 15 yaşındadır ve bu nedenle olayın Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümlerine göre de değerlendirilmesi gereklidir. Bu sözleşmenin 6. Maddesi yaşam hakkına ilişkin güvenceleri belirtmektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 38. Maddesi'ne göre ise devlet silahlı çatışma halinde uygulanabilir olan uluslararası hukukun, çocukları da kapsayan insani kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenmiştir. Buna göre, devlet silahlı çatışmalarda sivil halkın korunmasına ilişkin uluslararası insancıl hukuk kuralları tarafından öngörülen yükümlülüklerine uygun olarak, silahlı çatışmadan etkilenen çocuklara koruma ve bakım sağlamak amacıyla mümkün olan her türlü önlemi almalıdır.

Temel esasları Cenevre Sözleşmeleri tarafından belirlenmiş olan uluslararası insancıl hukuk iki durumda uygulanabilir; Uluslararası silahlı çatışmalar ve uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar. Uluslararası İnsancıl Hukuk, belirli bir yoğunlukta olmayan şiddet durumlarında uygulanmaz. Bu tür durumlarda insan hakları sözleşmeleri hükümleri uygulanır.

Bu bilgiler ışığında söz konusu olayın insan hakları hukuku kapsamında değerlendirilmesi yerindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yerleşik içtihadında yaşam hakkını düzenleyen 2. maddenin Sözleşme'nin temel maddeleri arasında yer aldığını ve Sözleşme'nin 15. maddesi bağlamında, bu maddeye herhangi bir istisna getirilmesine izin verilmediğini hatırlatmaktadır. 2. Maddenin ikinci fıkrasına göre, öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma'nın kesin zorunluluk hâline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlâli suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için

c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.

“Terörle mücadele operasyonlarında” yaşam hakkının korunması için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadında ortaya konmuş olan temel ilkeler şunlardır:

- Yetkililer terörle mücadele kapsamında silahlı güç kullanımını içeren operasyonları yaşam hakkına saygı gösterecek şekilde büyük dikkat göstererek planlamalıdır.
- Durumun tüm özellikleri bir arada değerlendirildiğinde kuvvete başvurma ve ateşli silah kullanımı mutlak olarak zorunlu olmalıdır. “Mutlak zorunluluk” ifadesi, Devletin müdahalesinin “demokratik toplumda gerekli” olup olmadığını belirlemek için normal şekilde kullanılan gereklilik kriterinden daha sıkı ve zorlayıcı bir kriterin uygulanması gerektiği anlamına gelmektedir.
- Başvurulan gücün, özellikle Sözleşme’nin 2. maddesinin 2. fıkrasının a), b) ve c) bentlerinde belirtilen amaçlarla sıkı biçimde orantılı olması gerekmektedir. Temel ve vazgeçilmez olan yaşam hakkını koruma gerekliliği ile usulüne uygun olarak yakalama amacı arasında mutlaka bir denge kurulmalıdır. Mahkeme, öldürmenin söz konusu olduğu durumları ve özellikle ölümcül gücün kasıtlı olarak kullanıldığı durumları dikkatli bir şekilde incelemekte, sadece güç, olaya ilişkin koşulların tamamını, bilhassa söz konusu eylemlerin hazırlanışını ve kontrolünü değerlendirmektedir.(McCann ve diğerleri, p. 147.-150, yukarıda anılan, Andronicou ve Constantinou, p. 171, Avsar / Türkiye, No. 25657/94, p. 391, AĞHM 2001-VII ve Musayev ve diğerleri / Rusya, No. 57941/00, 58699/00 ve 60403/00, p. 142, 26 Temmuz 2007, Makbule Kaymaz ve diğerleri/Türkiye davasında (başvuru no:651/10, 25 Şubat 2014)).

Somut olayın AİHM içtihatlarında yerleşmiş olan ilkeler ışığında değerlendirilmesi:

Resmi evraklar dahil tüm tanık ifadeleri Orhan Arslan ve Muhammed Aydemir’in polis memurları tarafından kurşunla öldürüldüğünü teyit etmektedir. Bu durumda AİHM içtihadına göre, yukarıda belirtilen ilkelere uygun davranıldığına dair ispat yükümlülüğü, ölümcül güç kullanımının Sözleşme’nin 2. maddesinin 2. fıkrası anlamında aşırı ve haksız olmadığını ve mutlak zorunlu olduğunu göstermeleri gereken yetkililere aittir (Bektaş ve Özalp / Türkiye, No. 10036/03, p. 57, 20 Nisan 2010). Bu bağlamda, özel harekât polislerinin öldürme fiillerinin somut olayda, Orhan Arslan ve Muhammed Aydemir’e karşı

ölümcül güce başvurmanın yalnızca meşru olup olmadığını değil, fakat aynı zamanda operasyonun ölümcül güce başvurmayı olabildiğince en aza indirecek şekilde düzenlenip düzenlenmediği önem taşımaktadır. Söz konusu olayda, hiçbir somut unsur, Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan saldırıdan sorumlu olan kişilerin odun deposunda saklandıkları sonucuna varılmasına imkan vermemektedir. Güvenlik güçlerinin, operasyonu planlarken ve gerçekleştirirken yaşam için tüm riskin en aza indirilmesini sağlamak için istenilen dikkati göstermedikleri görülmektedir.

Polis eyleminin Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasında anılan amaçlardan birini, yani bir başka ifadeyle, bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirmeyi amaçladığı kabul edilse dahi özel harekât polisleri tarafından odunlukta saklanan Orhan ve Muhammed'i öldürmek için kullanılan güç mutlaka zorunlu ve orantılı değildir. Zira Orhan ve Muhammed silahsızdır ve herhangi bir silahlı çatışma mevcut olmayıp polislerin tek taraflı olarak ateşli silah kullanımı söz konusudur. Çocuklara yakın mesafeden ve ölümcül bölgeler hedef alınarak ateş edilmesi güç kullanımı sırasında öldürme kastı olduğunu göstermektedir.

Heyetimiz Orhan ve Muhammed'in hayatını kaybettiği polis operasyonunun, tüm riski olabildiğince azaltacak şekilde hazırlanmadığı ve kontrol edilmediği ve somut olayda kullanılan ölümcül gücün Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. maddesi anlamında mutlak olarak gerekli olmadığı sonucuna varmaktadır.

Yaşam hakkının korunması kapsamında devletin pozitif yükümlülüklerinden en önemlisi bu hakkın ihlaline ilişkin olaylarda yetkililerin sorumluların tespiti ve cezalandırılmasına yönelik etkin bir soruşturma yürütmesidir. Bu amaçla olay yerinden delil toplanması, usulüne uygun otopsi yapılması, görgü tanıklarının ifadelerinin zamanında ve tam olarak alınması gerekli ve önemlidir. (Salman v. Turkey; Tanrikulu v. Turkey [GC], no. 23763/94, Gül v. Turkey, 22676/93, [Section 4]).

Söz konusu olayda soruşturmanın gecikmeli olarak başlamış ve henüz ilk aşamalarında olması, ayrıca dava dosyası üzerinde gizlilik kararı olması nedeniyle heyetimiz dosya içeriğinin son derece sınırlı bir kısmına ulaşabilmiştir. Bununla birlikte, kendisinin de hem basına verdiği demeçlerde hem de heyetimizle görüşmesinde teyit ettiği üzere savcının olayın gerçekleştiği odun deposuna olaydan çok sonra (yaklaşık 17 saat sonra) gelmesi, görgü tanıkları tarafından anlatıldığı üzere öldürülen iki çocuğun bedenlerinin savcı

gelmeden önce polislerce depodan çıkarılması, deponun yıkanması ve hatta yine polisler tarafından sabit bir kaloriferin duvardan sökülüp götürülmesi delillerin daha ilk aşamadan itibaren usulüne uygun toplanmadığı ve hatta failer tarafından bilinçli olarak karartıldığını ortaya koymaktadır.

Heyetimiz olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmada, olayın üzerinden bir aylık bir süre geçmesine rağmen yetkililerin gereken özenle/çabuklukla hareket etmedikleri kanısındadır. Olay yeri olan depodaki delillerin uygun şekilde toplanmamış olması ve önemli bir kısmının fail polisler tarafından ortadan kaldırılması ilerleyen aşamalarında soruşturmanın AİHM'nin içtihadında belirlenen ilkelere uygun olarak etkin ve sonuç doğurucu şekilde yürütülmesini engelleyecektir.

Bu nedenle özetleyecek olursak ;

- Ağrı İli Diyadin İlçesinde Nisan 2015'den bu yana güvenlik güçlerinin sivillere dönük saldırıları başlamıştır. Uzun süredir çatışmasızlık ortamını bozan ve bir ölçüde ortamı germeyi amaçlayan bu saldırılar doğrudan sivilleri hedef almaktadır.
- Halkın huzurunu bozan, kamu güvenliğini ortadan kaldıran bu süreçte kentte ve ilçede hiç kimsenin can güvenliği yoktur.
- Başta Özel Harekat Polisleri olmak üzere güvenlik güçleri sokakların hakimi ve tehditi haline gelmiştir.
- Başta çocuklar olmak üzere, kadınlar, yaşlılar ve tüm insanların huzuru kaçmış, insan hakları ve özgürlükleri açısından hukuki güvencelerin büyük ölçüde ortadan kalktığı bir ortam oluşmuştur.
- Fiili sokağa çıkma yasağının uygulandığı, gündüz ve gece sivil yöneticilerin değil özel harekat polislerinin keyfi idarisindeki ilçede yaşam hakkı , kötü muamele görmeme hakkı , eğitim hakkı ve sağlık hakkı başta olmak üzere temel haklar tehdit altındadır.
- Heyetimizin odaklanarak çalıştığı olayda, iki fırın işçisi çocuğun sivil ve korumasız oldukları halde öldürüldüklerine dair kesin bir kanaati bulunmaktadır. Bu çocukların öldürülmeleri sonrasında ailelerinin haberdar edilmemeleri, bilgi almak için gittiklerinde yetkililer tarafından aşağılanmaları, oyalanmaları, kamuoyu baskısı olmadan doğru ve ilk bilginin verilmemesi kabul edilemez bulunmuştur. Cenaze

teslim işlemlerinde aileye suç isnadı içeren beyan imzalatılmaya çalışılması da kabul edilemez bulunmuştur. Henüz cenaze bilgileri ailelere dahi verilmeden ve teşhis işlemleri dahi gerçekleşmeden basına öldürülen çocukların PKK'li olarak tanıtılması masumluk karinesinin ihlalidir. Heyetimiz, iki fırın işçisi çocuğun öldürülmesi esnasında gözaltına alınan Kahraman ailesinin fertlerine çocuklar dahil olmak üzere, işkence yapılması ve gözaltına alınanların da bu aleni şiddet ortamına tanık olmalarının yarattığı travmanın etkilerini işkence ve kötü muameleye uğramama hakkının ihlali olarak görmüştür.

- Güvenlik güçlerinin; olağan güvenlik sınırlarını aşarak tüm kenti potansiyel suçlu haline getiren ve tedbirin ötesine geçerek etkin bir hakimiyet alanı yaratan , hukuk sınırları ve uluslararası anlaşmaları ihlal eden uygulamaları tespit edilmiştir.
- Heyetimizin olaydaki çatışmalarda yaralı kişilerin sivil veya gerilla, çocuk ya da yetişkin her kim olursa olsun güvenli bir şekilde gözaltına alınmaları ve öncelikle sağlık kontrolleri ve tedavilerinin yapılarak gerekli işlemlerin başlatılması gereğine riayet edilmediğine dair güçlü şüpheleri vardır
- Ölü bedene işkence yapılması, teşhir amaçlı sürüklenmesi ve bedenin uzun sürede ortalıkta bırakılması insan hak ve özgürlükleri açısından kabul edilemezdir. Yukarıda açıklandığı üzere doğrudan tanıklara ulaşamadığı için kesin tespitler yapamamış olmakla birlikte heyetimiz öldürülen ve gerilla olduğu bildirilen kişi ile ilgili olarak bu konuda güçlü şüphelere sahip olmuştur.
- Anayasada belirtilen kural ve esaslar çerçevesinde yetkili makamlarca olağanüstü hal, sıkıyönetim ilan edilmeden, özel hareket polislerince fiilen yaratılmış olan gece sokağa çıkma yasağının ilçenin tüm sakinlerini son derece olumsuz etkilediği, ilçede etkin bir gerilim ve korku ortamı yarattığı heyetimiz tarafından tespit edilmiştir.

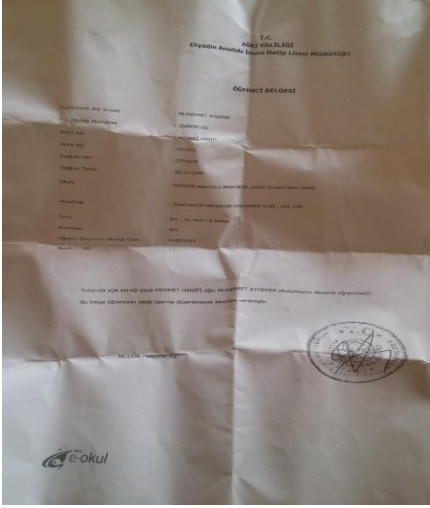
Öneriler

- Diyadin'de fiili sokağa çıkma yasağına son verilmelidir. Halkın normal yaşama güvenli bir şekilde dönmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Öncelikle halkın yaşam hakkı, sağlık, eğitim ve iş güvenliği sağlanmalıdır.
- Yaşanan travmanın başta çocuklar olmak üzerinde yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için demokratik kitle örgütlerinin, sivil toplum örgütlerinin çalışmalar yapması gerekmektedir.
- Muhammed Aydemir ve Orhan Arslan'ın öldürülmesine ilişkin yürütülmekte olan soruşturma dosyası üzerindeki gizlilik kararı kaldırılmalıdır.
- Bu operasyonda, çocukların ölümünde yer alan/ infaz olayını gerçekleştirenler hakkında soruşturma aleni bir biçimde yürütülerek, sorumluların yargılanması sağlanmalıdır.
- İşkence ve kötü muamele uygulayan, halka bizzat açık ölüm tehdidi savurarak veya bu tehditlerin özel harekat polislerince gündelik hayatın bir parçası olarak açık ve zımnî olarak yapılmasını cesaretlendiren ve göz yuman, bu polislerin işlediği suçların cezasız kalmasına yönelik hareket eden başta Ağrı Valisi, Diyadin Kaymakamı ve Diyadin Emniyet Müdürü olmak üzere sorumluluğu olan kamu görevlileri görevden alınmalı ve haklarında soruşturma başlatılmalıdır.
- Başta İnsan Hakları Örgütleri olmak üzere tüm sivil toplum örgütleri, Demokratik Kitle Örgütleri bu davanın baştan sona kadar takipçisi olmalıdır. Çatışmaların yeniden başladığı bu süreçte Diyadin başta olmak üzere tüm bu coğrafyada yaşananlar takip edilmeli ve müdahil olunmalıdır.

EKLER

1.FOTOĞRAFLAR

Muhammed Aydemir'in okul belgesi ve Orhan Arslan ile birlikte çekilmiş fotoğrafı.

Aydemir ve Arslan aileleriyle birlikte Aydemir ailesinin evi

13 Ağustos günü sabahında odunlukta çekilen görüntüler.

Sağ köşe çocukların çalıştığı fırın pikabın arkasındaki mekan da odunluk

Diyadin'de parklar ve sokaklar bomboş